

Diversiteit in de kerk

Muskens stelt dat er binnen de rooms-katholieke kerk een grote diversiteit bestaat. 'De rooms-katholieke kerk is immers een wereldkerk, en in alle landen en culturen waar ze aanwezig is gaat het geloof verbindingen aan met de taal, het denken, de waarden, de vragen en de noden van de mensen ter plekke'.

Het zou zeker zo moeten zijn, maar is het vaak juist niet. Er wordt wereldwijd vooral eenheid behouden, die veel weg heeft van een krampachtig conservatisme, waar gebruik en denken verstarde zijn. Vaak luistert de officiële kerk in het geheel niet naar de plaatselijke cultuur of de huidige tijdgeest.

Bijvoorbeeld het omgaan met euthanasie in Italië waar iemand koste wat kost in leven gehouden moet worden. De kerk luistert niet naar de plaatselijke ideeën en wensen. De officiële kerk loopt vaak achter op ontwikkelingen in de samenleving en op gewone gelovigen, die midden in die samenleving staan en zich ertoe moeten verhouden.

De kerk wil zich mondiaal van een model, van één vorm bedienen. Wanneer de kerk echter op wereldniveau werkzaam is, kan de kerk ook op wereldniveau leren van andere culturen. Missionarissen in allerlei landen leren door samen te leven met plaatselijke bevolking.

Op mondiale schaal zou de kerk kunnen leren van processen die zich in de wereld afspelen. Speelt in het Westen de secularisatie, in andere delen van de wereld is dit anders. Muskens noemt een voorbeeld van studenten in Indonesië. Zij maken op hun universiteit iedere dag 'kennis met de typisch westelijke verworvenheden van het zelfstandig denken, leren onderzoek doen en vormen hun geweten. Dat heeft ook gevolgen voor hun geloof, maar bij de meesten op een andere manier dan bij ons, want hun belangstelling voor de kerk blijft, en ook hun warme aandacht voor hun traditionele voorchristelijke bronnen'. Zij laten, aldus Muskens, zien dat je het rationele denken goed kunt combineren met het gelovige denken. Met een nieuwe zienswijze zweren ze het oude niet af.

Het rationele denken is van grote invloed geweest op hoe de kerk er momenteel uitziet. Zelfs mystieke ervaringen, zoals die van Paulus, zijn tot theologie gemaakt. Door alles rationeel te beredeneren is het mysterie, de verwondering van het bestaan eruit. In de kerk is momenteel niets te horen van moderne ervaringen.

Verschillenden van ons willen dat er binnen de kerk ruimte is voor ervaringen. Het zou mooie verhalen opleveren, want die dienen niet direct weer uitgelegd of verklaard te worden. Proberen over te brengen wat je ervaart en het mysterie laten zijn. De ervaring de ervaring laten. En misschien zo herkenning oproepen bij anderen. Wellicht ook mensen juist weer uitnodigen naar de kerk te komen. Omdat ze er weer herkenning vinden.

Muskens vindt dat gelovigen uit Azië, Afrika en Latijns-Amerika een grotere rol moeten gaan spelen in het geluid van de kerk. Er moet meer worden geluisterd naar de wensen en noden uit die delen van de wereld. De kerk zal dan merken dat er daar andere wensen leven. 'Binnen de kerk is een roep om decentralisatie merkbaar: om meer ruimte voor de lokale kerken'. Hij gaat ervan uit dat deze decentralisatie zich verder zal doorzetten. Momenteel is echter in Nederland een tegenbeweging gaande. Bisschoppen laten zich meer gelden en staan toch vooral het geluid uit Rome voor. Zo worden zelfs verworvenheden uit het recente verleden van het Tweede Vaticaans Concilie teruggedraaid.

Vraag is nu hoe dit verder zal gaan. Of er inderdaad meerdere vormen van kerk zullen kunnen zijn. En meerdere vormen van liturgisch vieren. Of dat Rome de kerk mondiaal strenger zal regeren volgens één lijn, met het risico mensen nog meer te vervreemden van de kerk.